

UNODC

United Nations Office on Drugs and Crime

گزارش
کارگاه "آشنایی با برنامه محیط کار عاری از مواد
اعتیادی،
برنامه کارمندیار (EAP)"

حامی و برگزارکننده:
دفتر مقابله با مواد اعتیادی و
جرم سازمان ملل متحد ایران
(UNODC)

مهر 1388

مجرى: حسام الدين معصوميان شرقى (MA)
همكار مجرى: سعيد نوروزى جوينانى (MA)
تارىخ كارگاه: كارگاه اول، 29 - 30 / مهر / 1388؛ كارگاه
دوم، 4 - 5 / آبان / 1388
مكان كارگاه: سالن اجتماعات دفتر مقابله با مواد
اعتيادي و جرم سازمان ملل متحد (UNODC)

فهرست مطالب

4	مقدمه و فرایند اجرای کارگاه.....
9	جدول شماره 1: اسامي، محیطکار و سمت شرکت کنندگان در تاریخ 29 و 30 مهرماه 1388.....
10	جدول شماره 2: اسامي، محیطکار و سمت شرکت کنندگان در تاریخ 4 و 5 آبان ماه 1388.....
11	مدرسین کارگاه.....
14	متن دغوتنامه.....
15	برنامه کارگاه.....
18	نتایج پیش‌آزمون و پس‌آزمون.....
19	کار عملی.....

مقدمه و فرایند اجرای کارگاه

پس از جلسه‌های توجیهی با کارشناس محترم پروژه اقدامات کشوری سازمان ملل در زمینه پیشگیری از اعتیاد به مواد اعتیادی، جناب آقای طاهری‌نخست و آشنایی با نقطه نظرات ایشان در خصوص هرچه علمی‌تر و موثرتر برگزار کردن کارگاه مزبور، قرارداد اجرای کارگاهها منعقد گردید. در ابتدا لازم به یادآوری است که در طول اجرای فعالیت‌های برگزاری دو کارگاه دو روزه آشنایی با "برنامه محیط کار عاری از مواد اعتیادی، برنامه کارمندیار (EAP)"، مجری این طرح از حمایت‌های علمی و معنوی کارشناس محترم دفتر مقابله با مواد اعتیادی و جرم سازمان ملل متحد، جناب آقای طاهری‌نخست، به ویژه در فرایند انتخاب شرکت‌کنندگان و مدرسین، تهیه دعوت نامه و تعیین موضوعات آموزشی بهره‌مند بوده است.

به عنوان اولین اقدام اجرایی لازم بود فهرستی از محیط‌های کار و همینطور بالاترین مقام‌های اجرایی و مدیران آنان تهیه گردد. از آنجاییکه محیط‌های کاری که در گذشته با مشارکت در کارگاه‌های پیشگیری از اعتیاد به مواد دفتر مقابله با مواد اعتیادی و جرم سازمان ملل متحد، تمایل خود را به این مبحث نشان داده بودند؛ بنابراین می‌توانستند به عنوان شرکت‌کنندگان این کارگاه محسوب شوند. از این روی فهرست شرکت‌کنندگان سمینار و کارگاه پیشگیری از مواد و ایندز در محیط کار مورخ 29 و 30 مرداد 1387 از دفتر مقابله با مواد اعتیادی و جرم سازمان ملل متحد، دریافت شد و از بین حدود 36 واحد محیط کار شرکت کننده در آن کارگاه، 14 محیط کاری مناسب با اهداف کارگاه انتخاب گردید. اگرچه لازم بود از هر محیط کاری 2 نفر از سرپرستان و مدیران سطوح بالایی مدیریت به ویژه واحدهای بهداشت و طب صنعتی شرکت نمایند ولی با توجه به حد نصاب 25 نفر شرکت کننده برای هر دوره از کارگاه (در جمع 50 نفر) و همینطور لزوم مشارکت کارخانجات و محیط‌های کار صنعتی، گسترده نمودن فهرست و لحاظ نمودن چنین محیط‌های کاری، ضروری بود. بنابراین با در نظر گرفتن این که محیط‌های صنعتی، بیشتر در جاده تهران کرج و اطراف شهرستان کرج مستقر هستند و با آگاهی از اینکه معاونت پیشگیری شهرستان کرج به دلیل فعالیت آموزشی پیشگیری از اعتیاد در محیط‌های کار، با محیط‌های کار مورد نظر این طرح، آشنایی دارند؛ موضوع با معاونت محترم پیشگیری مطرح و با استقبال گرم ایشان، امکان دستیابی به حدود 16 محیط کار دیگر فراهم شد با توجه به اینکه ممکن بود برخی از سرپرستان محیط‌های کار بنا به دلایلی نتوانند در کارگاه حضور یابند، ضرورت داشت تعداد بیشتری از محیط‌های کار در نظر گرفته شوند. بنابراین با دوستانی که به

لحاظ شغلي در ارتباط با محیط‌هاي صنعتي بودند در این باره گفتگو شد و تعداد 13 محیط کار به فهرست محیط‌هاي کار افزوده شد. با این حساب در مجموع تعداد 43 محیط کار برگزیده شدند که اسامي آنان به شرح زیر است:

- کارخانه پارس خودرو (ایمني و بهداشت)
- وزارت نیرو
- پتروشيمي زاگرس (بهداشت صنعتي)
- شرکت ملي صنايع پتروشيمي
- مترو (ایمني و بهداشت)
- شرکت ساپا يدك
- صنايع شهيد فکوری (سازمان هوا فضا)
- مرکز مشاوره دانشگاه تهران
- وزارت مسکن و شهرسازي (معاونت شهرسازي)
- باتري سازي نیرو، صنايع صدر (ایمني و بهداشت)
- کارخانه سینا
- اداره بهداشت و درمان نهاجا (طب بهداشت)
- شرکت فلز بام کوشا
- صنايع مواد غذايي مهنام
- صنايع غذايي بهروز نيک
- صنايع غذايي دورنا
- وزارت کار (مرکز تحقیقات)
- کارخانه زامیاد
- کارخانه بهمن موتور
- اداره بهزیستي شهرستان کرج (معاونت امور فرهنگي و پیشگیری)
- شرکت عملیات غیرصنعتي
- شرکت راه آهن (اداره کل امور رفاهي و خدمات)
- صنايع زاگرس خودرو

- شرکت نفت فلات قاره ایران (واحد روابط کار و مددکاری اجتماعی، واحد پزشکی مشاور و واحد آموزش)
- شرکت ملی پالایش و پخش فرآوردهای نفتی
- شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت ایران
- شرکت نفت مناطق مرکزی ایران
- شرکت ملی نفت ایران (واحد بهداشت و ایمنی)
- شرکت پالایش نفت بندر عباس
- شرکت مالی بل سایپا
- صنایع کنسرو ایران
- کارخانه می‌ماس
- شهرداری تهران (جامعه ایمن منطقه 21)
- شهرداری کرج (معاونت اجتماعی)
- سایپا دیزل
- شرکت مگا موتور
- مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت و بهداشت کار
- نیروی انتظامی (دفتر تحقیقات کاربردی)
- سپاه ناحیه غرب مقداد (امور بهداشت)
- سازمان بهزیستی کشور (دفتر پیشگیری از اعتیاد)
- شرکت نگین صنعت سبز
- صنایع روغن نباتی
- کارخانه قند ورامین

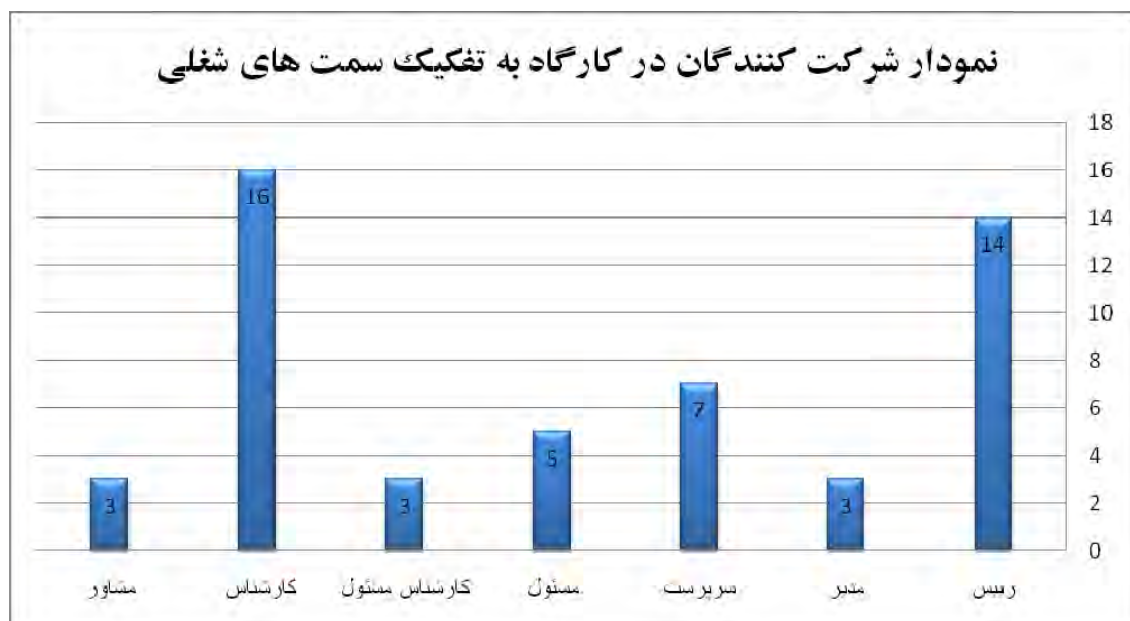
پس از تهیه فهرست اسامی محیط‌های کار مورد نظر و همچنین تهیه اسامی و نشانی تماس افراد کلیدی این محیط‌ها، متن دعوت نامه شرکت در کارگاه آماده شد و پس از هماهنگی با کارشناس محترم دفتر مقابله با مواد اعتیادی و جرم سازمان ملل متحد؛ نامه‌ها ارسال گردید. برای حصول اطمینان از دریافت نامه‌ها از طرف محیط‌های کار مزبور و همچنین آمادگی آنان به شرکت در کارگاه، با اکثر این افراد تماس تلفنی به عمل آمد. از بین 43 محیط کار مزبور تعداد 15 محیط کار که در زیر اسامی آنان

آورده شده است، بنابر دلایلی به دعوتنامه پاسخ ندادند و یا اینکه پاسخ داده ولی در کارگاه شرکت نکردند:

- مرکز مشاوره دانشگاه تهران
- وزارت مسکن و شهرسازی (معاونت شهرسازی)
- کارخانه سینا
- اداره بهداشت و درمان نهاجا (طب بهداشت)
- صنایع مواد غذایی مهنام
- صنایع غذایی دورنا
- شرکت عملیات غیرصنعتی
- صنایع زاگرس خودرو
- شرکت مالی بل سایپا
- صنایع کنسرو ایران
- کارخانه می‌ماس
- صنایع روغن نباتی
- کارخانه قند ورامین
- شرکت ملی صنایع پتروشیمی
- شهرداری تهران (جامعه ایمن منطقه 21)

برخی از محیط‌های کار به دعوتنامه پاسخ دادند ولی افرادی که از طرف آنان معرفی شده بودند در کارگاه حضور نیافتند، مانند جامعه ایمن شهرداری منطقه 21 و برخی دیگر تعداد بیشتر از ظرفیت کارگاه معرفی کرده بودند که تنها یک نفر از آنان شرکت نمودند، مانند سایپا دیزل. البته برخی نیز با توجه به وسعت و گستردگی زیاد محیط کاری سازمان متبوع، بیش از ظرفیت کارگاه کارشناسان و سرپرستانی را معرفی کرده بودند که از آن استقبال شد، مانند شرکت ملی نفت و شرکت نفت فلات قاره ایران. در مجموع تعداد 51 نفر از طرف 28 محیط کاری در کارگاه "آشنایی با برنامه محیط کار عاری از مواد اعتیادی، برنامه کارمندیار (EAP)" شرکت کردند که اسامی، سمت و نام سازمان و محیط کار آنان در جدول 1 و 2، به تفکیک کارگاه روزهای 29 و 30 مهرماه و 4 و 5 آبان ماه سال 88 آمده است. همانگونه که در نمودار زیر نشان داده شده است از 51 نفر شرکت کننده در مجموع تعداد

32 نفر از شرکت کنندگان دارای سمت‌های مدیر، رئیس، سرپرست، مسئول واحد و قسمت بهداشتی و ایمنی و همینطور کارشناس مسئول بوده‌اند.

افزون بر آن همان طوریکه در جداول 1 و 2 آمده‌است برخی (3 نفر) سمت مشاور مدیریت‌های محیط‌های کار را برعهده داشته و برخی (16) نیز کارشناس حوزه‌های مرتبط با پیشگیری از اعتیاد به مواد را داشته‌اند. این موضوع بیانگر دستیابی به یکی از اهداف اصلی کارگاه است که قصد آموزش دست‌اندرکاران و سرپرستان محیط‌های کار را داشته است.

در کارگاه به اجرای چند کار عملی با هدف آشنایی شرکت کنندگان با محیط کاری خویش و همچنین مهارت آموزی رویارویی و مقابله‌ی سالم با چند وضعیت بحرانی در محیط کار، پرداخته شد که در موضوع‌های مطرح شده در کارگاه و بخش کار عملی به آن اشاره شده است.

در پایان کارگاه به 10 نفر از شرکت کنندگان کارگاه که تا بیش از زمان تعیین شده کارگاه حضور یافته بودند و شرکت فعالانه‌ای داشتند کتابی با عنوان "اراده کافی نیست" هدیه داده شد. لازم است در خاتمه از زحمات جناب آقای طاهری‌نخست کارشناس ارشد محترم دفتر مقابله با مواد اعتیادی و جرم سازمان ملل متحد برای مساعدتهای علمی و راهنمایی‌های سودمند، سرکار خانم آنی میرزابیگ برای پیگیریها و سازماندهی برنامه، سرکار خانم شهرزاد ابراهیمی برای حضور مؤثرشان در کارگاه، آقای نوروزی همکار سخت کوش مجری طرح و سرکار خانم اولدوز ایران‌بان برای حمایتها و تدارکات مناسب در کارگاه تشکر و قدردانی می‌شود.

جدول شماره 1: اسامي، محیطکار و سمت شرکت کنندگان در تاریخ 29 و 30 مهرماه 1388

ردیف	نام و نام خانوادگی	محیط کار	سمت
1	آزاده اولیایی	دفتر پیشگیری از اعتیاد سازمان بهزیستی	کارشناس پیشگیری در محیط کار
2	احمد نیرومند	شرکت پارس خودرو	مدیر ایمنی و بهداشت
3	اصغر حق وردی زاده	شرکت سایپا یدک	ریس اداره ایمنی و بهداشت
4	الهه کمالی محمره	صنایع غذایی بهروز	کارشناس ایمنی
5	پیمان صبحی	شرکت نفت فلات قاره ایران	ریس روابط کار و مددکاری
6	رضا کامران	شرکت سایپا یدک	کارشناس ارشد پیشگیری
7	سارا ورزنده	وزارت نیرو	کارشناس بهداشت
8	سولماز بهمقام	صنایع غذایی بهروز	کارشناس بهداشت
9	سید سعید سیادت/29/مهر	مرکز تحقیقات و تعلیمات حفاظت و بهداشت کار	مسئول روابط عمومی
10	شایان صالحی	شرکت نفت فلات قاره ایران	مسئول مددکاری مراکز مشاوره
11	شهلا منوچهریان	باطری سازی نیرو	مدیر ایمنی و بهداشت
12	طاهره محمد بگی	زامیاد	سرپرست مددکاری
13	عزت اله محبی فر/29/مهر	گروه بهمن موتور	ریس اداره ایمنی و بهداشت
14	علی علیشاهی	شرکت پارس خودرو	کارشناس بهداشت
15	علیرضا احمدی فر	وزارت نیرو	سرپرست ایمنی و بهداشت
16	فخرالسادات کهندانی	بهزیستی شهرستان کرج	کارشناس پیشگیری
17	فرشید فرید/29/مهر	گروه بهمن موتور	مدیر منابع انسانی
18	محسن حاتمی	مترو	کارشناس بهداشت
19	محسن حسن پور	صنایع شهید فکوری	سرپرست کارگاه
20	محمود دوخته چیزاده عظیمی	شرکت سایپا یدک	پزشک معتمد
21	مژگان کمالی فرد	پارس خودرو	مشاور
22	مهران مسعودی	بهزیستی شهرستان کرج	رئیس پیشگیری
23	مهرزاد قاسمی/29/مهر	دفتر تحقیقات کاربردی	کارشناس نیروی انتظامی
24	میثم امام جمعه	مترو	مسئول ایمنی و بهداشت
25	هنگامه نقی زاده	سپاه ناحیه غرب مقداد	مسئول امداد و بهداشت
26	مهدی مظلومی	زامیاد	ریس اداره ایمنی و بهداشت

جدول شماره 2: اسامي، محیطکار و سمت شرکت کنندگان در تاریخ 4 و 5 آبان ماه 1388

ردیف	نام و نام خانوادگی	محیط کار	سمت
1	اکبر زال پور	شرکت پتروشیمی زاگرس	سرپرست آموزش
2	حسن جلیوند	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی	رئیس امور اجرایی و تحقیقات
3	حسن سلمانی	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت	کارشناس ارشد بهداشت صنعتی
4	حسن صائمی 5/8	معاونت فرهنگی اجتماعی شهرداری کرج	کارشناس مسئول
5	حسن میر رضایی	سایپا دیزل	کارشناس مسئول درمان
6	حسن میرزایی	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت	رئیس حفاظت و ایمنی
7	حمید الماسی	شرکت ملی مهندسی و ساختمان نفت	کارشناس بهداشت
8	سعیده عندلیب	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران	رئیس بهداشت کار
9	سوسن میرزاده 4/8	شرکت نگین صنعت سبز	کارشناس ارشد روان شناسی صنعتی
10	سید رحیم مهدی پور روکنی	شرکت ملی نفت ایران	کارشناس ارشد ایمنی و بهداشت
11	طاهره محمد بیگی 5/8	زامیاد	سرپرست مددکاری
12	عباس محمدزاده	شرکت راه آهن	کارشناس مسئول رفاه
13	عبدالوحد حیدری	شرکت ملی نفت ایران	کارشناس بهداشت
14	علی حسینی نیا	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی	ریس روابط کارصنعتی و مددکاری
15	علی مهر پور	شرکت ملی نفت مناطق مرکزی	سرپرست ایمنی و بهداشت
16	علیرضا باقرائت	شرکت پالایش نفت بندرعباس	مسئول بهداشت صنعتی
17	فاطمه سیف الهی 4/8	شهرداری تهران	سرپرست درمانگاه شهید نوری
18	محمد رضا اژدری	شرکت پتروشیمی زاگرس	رئیس بهداشت صنعتی
19	محمد سندی	شرکت مگاموتور	رئیس پیشگیری و درمان
20	محمدصادق رواحی فرد	شرکت نفت فلات قاره	پزشک مشاور
21	محمود رضا نعمت الهی 4/8	شرکت نفت فلات قاره ایران	رئیس خدمات درمانی و پزشک مشاور

ردیف	نام و نام خانوادگی	محیط کار	سمت
22	معصومه ماندنی 5/8	شهرداری کرج (معاونت اجتماعی)	کارشناس
23	مهدی حاجی	شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی	رئیس مددکاری اجتماعی
24	ناصر رستم خانی	شرکت فلز فام کوشا	کارشناس فنی
25	نصرت اله شفق 4/8	شرکت نفت فلات قاره ایران	رئیس آموزش

مدرسین کارگاه

مسعودی فرید	دکتر ا
ساقی باقری نیا	دکتر ا
سعید نوروزی جویانی	کارشناس ارشد روان شناسی تربیتی
حسام الدین معصومیان شرقی	کارشناس ارشد روان شناسی تربیتی
آزاده اولیایی	کارشناس پیشگیری

موضوع های مطرح شده در کارگاه

ضرورت پیشگیری از اعتیاد به مواد در محیط کار

این موضوع ضرورت ارتقاء سلامت روان را در محیط های کار مطرح می نمود که متعاقب آن لزوم پیشگیری از اعتیاد در محیط کار و نتایج انکار پدیده اعتیاد در محیط کار را به چالش می کشید. بنابراین به عنوان موضوع شروع کننده کارگاه آموزشی قصد انگیزه مند ساختن مخاطبین را به برنامه محیط کار عاری از مواد، داشت. مباحثی از قبیل کاهش بهره وری افراد مصرف کننده مواد 33 تا 50 درصد، صدمات و حوادث در محیط کار، بیماری، تصویر ضعیف از شرکت/سازمان، پیشگیری از اعتیاد؛ چرا؟ و ... تشکیل دهنده ی چارچوب این موضوع بودند.

کلیات مربوط به اعتیاد در محیط کار

شناسایی پدیده ی اعتیاد به طور جامع از اهداف این موضوع کارگاه بود که در آن تلاش می گردید با ابعاد گوناگون این پدیده و رفتارها و عملکرد کارکنان مصرف کننده در محیط کار با توجه به فرایند پیشروی اعتیاد آشنا سازد. آرایه تعریف جامعی از اعتیاد که بتواند گستره ی ایین پدیده را بشناساند، اجبار به مصرف، از دست دادن کنترل و ادامه

مصرف علیرغم پیامدهای نامطلوب؛ به عنوان سه ویژگی مهم شناسایی رفتار اعتیادی، از مهمترین مباحث این موضوع بود.

اعتیاد و خشونت در خانواده

وجود خشونت در کنار پدیده اعتیاد موضوعی است که همیشه مطرح بوده است. در این موضوع اعتیاد خود به عنوان نوعی خشونت در محیط کار و به ویژه در خانواده مطرح می‌شود. به این مورد پرداخته شد که: در اصل رشد اعتیاد در خانواده ناشی از خشونتی است که در آن خانواده اعمال می‌گردد و این وضعیت فقط ویژه خشونت‌های فیزیکی نیست بلکه نوعی خشونت که از آن با نام خشونت صامت یاد می‌شود هم اعتیاد پرور و هم خود محصول رفتار معتاد است. در این موضوع رشد و پرورش در خانواده معتاد، به عنوان فشار روانی پس از حادثه (PTSD) مورد بررسی قرار گرفت.

اعتیاد، بیماری عود کننده

در این بخش اعتیاد به عنوان بیماری که عود کننده است و به محض آغاز فرایند بهبود، تمایل به بازگشت به وضعیت فعال گذشته خود را دارد، مطرح گردید و به لزوم آشنایی این ویژگی بسیار مهم در جریان برنامه محیط کار عاری از مواد اعتیادی، اشاره گردید. بنابراین به علایم و نشانه‌های عود و همینطور به صورت اجمالی به روند مقابله با آن و هوشیاری سرپرستان و مدیران محیط‌های کاری پرداخته شد.

چارچوب برنامه پیشگیری از اعتیاد در محیط کار

سرپرستان مدیران شرکت کننده با طرح این موضوع با چارچوب یک برنامه پیشگیری از اعتیاد به مواد در محیط کار و با مفاد آن آشنا می‌شدند. مفادی از قبیل: تعریف محیط کار عاری از مواد اعتیادی، هدف‌های کلی و اختصاصی برنامه، استراتژی و راهبردهای آن، فعالیت‌های اجرایی برنامه، ارزشیابی و خطاهای رایج در اجرای برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد در محیط کار. یکی از مباحث مهم این بخش آشنا ساختن سرپرستان مدیران شرکت کننده با تفاوت بین فعالیت‌های آموزشی پیشگیری از اعتیاد در محیط کار با یک برنامه پیشگیری از اعتیاد در محیط کار بود/

برنامه کارمندیار EAP

در این بخش به اهمیت وجود شبکه‌ای حمایتی هم به لحاظ آموزشی در قالب یک برنامه پیشگیری و هم به لحاظ مداخله‌های درمانی و مشاوره، در محیط کار اشاره گردید و مخاطبان با تاریخچه تشکیل چنین شبکه‌های حمایتی با عنوان برنامه کارمندیار و انواع آن و همینطور برنامه‌های موفق در محیط‌های کار دیگر جوامع آشنا شدند.

نیاز سنجی

نیاز سنجی به عنوان اولین اقدام جهت تدوین و اجرای یک برنامه جامع پیشگیری از اعتیاد در محیط کار مطرح است که موضوع این بخش از کارگاه را به خود اختصاص داده بود. در این بخش مخاطبان با انواع روش‌های نیاز سنجی و به ویژه ارزیابی سریع اعتیاد به مواد و راه‌های گوناگون آن آشنا شدند.

تدوین خط مشی محیط کار عاری از مواد

این موضوع به یکی از اساسی‌ترین بخش‌های یک برنامه پیشگیری از اعتیاد در محیط کار می‌پردازد و مفاد یک خط مشی موثر را بازگو می‌نمود. مفادی از این قبیل که هر خط مشی لازم به این پرسش‌ها پاسخ دهد: هدف چیست؟ رفتار و اعمال ممنوع کدامند؟ جمعیت مخاطب چیست؟ زمان اجرای خط مشی و کاربست پذیری آن؟ رفتار بازرسی؟ آزمایش اعتیاد؟ پی‌آمد و نتیجه نقض خط مشی چیست؟ توافق نامه برگشت به کار؟ حمایت و یاری کارکنان چگونه است؟ راز داری به چه شکل؟ مسئولیت موفقیت این خط مشی بر عهده کیست؟ چگونه آگاهسازی؟

آزمایش اعتیاد

کما بیش تمامی محیط‌های کار آزمایش اعتیاد را جزء یکی از فعالیت‌های اجرایی برنامه خود در نظر می‌گیرند. از این روی این موضوع به انواع آزمایش‌های اعتیاد و عملی‌ترین آنان پرداخته و آزمایش‌های اعتیاد به ویژه آزمایش‌های ساده و قابل اجرا بدون نیاز به داشتن تخصصی خاص جهت اجراء آن، مانند: آزمایش از طریق بزاق را به شرکت کنندگان ارایه می‌نمود.

چند تجربه موفق: سیمان هرمزگان خانم اولیایی، نفت بهرگان آقای نوروزی و...

جهت آگاهی سرپرستان مدیران شرکت کننده از برنامه‌های پیشگیری از اعتیاد و همینطور فعالیتهای موفق در این زمینه، تجارب موفق برنامه پیشگیری از اعتیاد در محیط کار شرکت سایپا و همینطور فعالیتهای پیشگیری در کارخانه سیمان هرمزگان و منطقه بهرگان از شرکت نفت قلات قاره ایران، در این بخش ارایه گردید.

برخورد با وضعیت‌های بحرانی در محیط کار

در این بخش چند وضعیت بحرانی در محیط کار طرح گردید :

- اگر با کارمندی مواجه شوید که چرت می‌زند .
  - اگر کارمندان به شما بگویند که سایر کارمندان در محل کار یا تاسیسات و اماکن شرکت مواد اعتیادی مصرف می‌کنند .
  - اگر شما ببینید که یکی از راننده هایتان در طی روزهای کاری دارد در ماشین مواد مصرف می‌کند.
- و پس از دریافت بازخود از شرکت کنندگان، به اصولی که لازم است در این وضعیت‌ها رعایت نمود پرداخته شد. و به ویژه به مستند سازی موقعیت بحرانی پیش‌آمده و چگونگی برخورد سازنده اشاره گردید.

متن دغوتنامه

به نام هستي بخش

سرکار خانم/ جناب آقاي

با سلام و احترام

به استحضار مي‌رساند دفتر مقابله با مواد و جرم سازمان ملل متحد (UNODC) در ايران با همکاري ستاد مبارزه با مواد مخدر جمهوری اسلامی ايران، در نظر دارند کارگاه دو روزه‌اي با عنوان "پيشگيري از مواد در محيط کار؛ برنامه کارمنديار (EAP's)" با تمرکز بر آموزش سرپرستان، مديران، و مسؤلان بهداشت و سلامت محيطه‌اي کار، در مهرماه سال جاري برگزار نمايند. مسؤليت اجرا، سازماندهي و برنامه‌ريزي اين کارگاه به عهده اينجانب است.

بدین‌وسيله از دو نفر از رؤسا، سرپرستان، و مسؤلان واحده‌اي ذيربط، به ويژه واحد ايمني، بهداشت و طب صنعتي آن سازمان محترم دعوت می‌شود در اين کارگاه حضور بهم رسانند. خواهشمند است جهت ثبت‌نام مشخصات شرکت‌کنندگان (نام به فارسي و انگليسي، مقطع و رشته تحصيلي، سيمت و شماره تماس) را تا تاريخ 88/7/26 از طريق رايانامه يا دورنگار ارسال نماييد. در صورت نياز به اطلاعات بيشتر لطفاً با اينجانب تماس حاصل فرماييد.

تاريخ برگزاري کارگاه: 29-30/ مهرماه/ 1388

زمان کارگاه 8:30 تا 16:00

محل برگزاري: تهران، ميدان ونک، خيابان ونک، کوچه ارم، بن‌بست بهشت، شماره 2، دفتر مقابله با مواد و جرم سازمان ملل متحد

با سپاس

همراه : 09125247365

حسام‌الدين معصوميان

دورنگار : 22078375

کارشناس امور رواني و پيشگيري

رايانامه : hessamedinm@yahoo.com

از اعتياد

برنامه کارگاه

کارگاه آموزشی آشنایی با برنامه محیط کار عاری از مواد اعتیادی و برنامه کارمندیار EAP
(تهران- مهرماه 1388)

روز اول، 29، مهرماه، 1388

08:30-08:45 خوش آمد گویی، اعلام برنامه و معرفی حضار

08:45-09:00 هدف برگزاری و معرفی پروژه
جناب آقای حمیدرضا طاهری

نخست

مسنول پروژه اقدامات کشور در پیشگیری از مواد

09:00-09:30 آشنایی با محیط کارتان (کاربرگ شماره 1)

09:30-10:30 ضرورت پیشگیری از اعتیاد به مواد در محیط کار
جناب آقای دکتر مسعودی

فرید

مدیر کل دفتر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی سازمان بهزیستی کشور

10:30-11:00 پذیرایی

11:00-12:00 کلیات مربوط به اعتیاد در محیط کار (سعید نوروزی جویانی)

12:00-13:00 اعتیاد و خشونت در خانواده (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

13:00-14:00 ناهار

13:30-14:30 بیماری عود کننده (سعید نوروزی جویانی)

14:30-15:00 پذیرایی

15:00-16:30 چارچوب برنامه پیشگیری از اعتیاد در محیط کار (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

روز دوم، 14، مهرماه، 1388

08:30-09:15 برنامه کارمندیار EAP (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

09:15-10:00 نیاز سنجی (سعید نوروزی جویانی)

10:00-10:30 پذیرایی

10:30-11:30 تدوین خط مشی محیط کار عاری از مواد (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

11:30-12:30 چند تجربه موفق: سیمان هرمزگان خانم اولیایی، نفت بهرگان آقای نوروزی و...

12:30 – 13:30 ناهار

13:30 – 14:30 وضعیت‌های بحرانی در محیط کار (کاربرگ شماره 2)

14:30 – 15:00 پذیرایی

15:00 – 16:00 برخورد با وضعیت‌های بحرانی در محیط کار (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

کارگاه آموزشی آشنایی با برنامه محیط کار عاری از مواد اعتیادی، برنامه کارمندیار (EAP)

تهران- آبان ماه 1388

روز اول: 4، آبان ماه، 1388

08:30 – 08:45 خوش‌آمدگویی، اعلام برنامه و معرفی حضار

08:45 – 09:00 هدف کارگاه و معرفی پروژه جناب آقای حمیدرضا طاهری‌نخست

مسئول پروژه اقدامات کشوری سازمان ملل در پیشگیری از مواد

09:00 – 09:30 آشنایی با محیط کارتان (کاربرگ شماره 1)

09:30 – 10:30 چارچوب برنامه پیشگیری از اعتیاد در محیط کار (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

10:30 – 11:00 پذیرایی

11:00 – 12:00 کلیات مربوط به اعتیاد در محیط کار (سعید نوروزی جویانی)

12:00 – 13:00 اعتیاد و خشونت در خانواده (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

13:00 – 14:00 ناهار

14:00 – 15:00 ضرورت پیشگیری از اعتیاد به مواد در محیط کار جناب آقای دکتر مسعودی

فرید

مدیر کل دفتر پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی سازمان بهزیستی کشور

15:00 – 16:00 اعتیاد، بیماری عودکننده (سعید نوروزی جویانی)

روز دوم: 5، آبان ماه، 1388

08:30 – 09:15 برنامه کارمندیار EAP (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

09:15 – 10:00 نیازسنجی (سعید نوروزی جویانی)

10:00 – 10:30 پذیرایی

10:30 – 11:30 آزمایش اعتیاد سرکار خانم دکتر ساقی باقری نیا

سرپرست واحد تحقیق و توسعه شرکت صنایع آزمایشگاهی و دارویی انیسان

11:30 – 12:30 تدوین خط‌مشی محیط کار عاری از مواد (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

12:30 – 13:30 ناهار

13:30 – 14:00 چند تجربه موفق

14:00-14:30 وضعیت‌های بحرانی در محیط کار (کاربرگ شماره 2)

14:30 – 15:00 پذیرایی

15:00 – 16:00 برخورد با وضعیت‌های بحرانی در محیط کار (حسام‌الدین معصومیان شرقی)

نتایج پیش‌آزمون و پس‌آزمون

کارگاه اول، پس‌آزمون						کارگاه اول، پیش‌آزمون					
جمع جوابهای صحیح	د	ج	ب	الف	سؤال	جمع جوابهای صحیح	د	ج	ب	الف	سؤال
9	9	1	3	5	1	3	3	0	9	6	1
10	4	10	0	3	2	5	5	5	7	1	2
7	2	2	7	7	3	5	1	3	5	9	3
5	9	2	5	2	4	3	7	3	3	5	4
4	1	3	4	8	5	4	5	9	4	0	5
12	4	0	12	1	6	7	2	6	7	3	6
8	0	8	1	9	7	3	8	3	6	1	7
8	8	2	4	4	8	6	6	4	7	1	8
5	5	0	5	7	9	6	3	9	6	0	9
12	12	1	1	4	10	9	9	3	0	6	10
80	جمع					44	جمع				

کارگاه دوم، پس‌آزمون						کارگاه دوم، پیش‌آزمون					
جمع جوابهای صحیح	د	ج	ب	الف	سؤال	جمع جوابهای صحیح	د	ج	ب	الف	سؤال
4	4	4	1	5	1	1	1	9	1	5	1
9	0	9	1	3	2	4	4	3	8	1	2
8	1	2	8	3	3	3	6	3	3	4	3
3	3	0	3	8	4	4	3	2	4	5	4
3	4	2	3	5	5	2	7	3	2	6	5
5	2	3	5	3	6	5	2	6	5	3	6
7	2	7	1	4	7	2	5	2	8	1	7
7	7	0	4	1	8	4	4	0	6	5	8
4	2	2	4	5	9	3	5	5	3	2	9
7	7	1	4	2	10	6	6	3	1	5	10
57	جمع					33	جمع				

کار عملی

کارگاه "آشنایی با برنامه محیط کار عاری از مواد اعتیادی، برنامه کارمندیار (EAP)"

آیا در محیط کار شما اعتیاد به مواد وجود دارد؟

بی‌پاسخ: 2 آری: 17 خیر: 5+1 (**توضیح اینکه: چون محیط کار من مرکز درمانی اعتیاد است، کارکنان وابستگی به مواد ندارند.)

اگر پاسخ شما، آری است؛ چه شواهدی دال بر وجود آن در اختیار دارید؟

ظاهر افراد؛ مراجعه کارکنان به واحدهای درمانی محیط کار، اقرار به مصرف مواد و درخواست کمک؛ افزایش میزان حوادث؛ شکایت برخی از خانواده‌های کارکنان؛ افت کیفیت کار و تمرکز برخی از کارکنان؛ مرخصی‌های زیادی و غیبت‌های طولانی برخی از کارکنان؛ دروغ‌گویی و غرزدن مکرر؛ بی‌نظمی در انجام امور محوله و احساس مسئولیت که نیاز به بررسی درد؛ گزارش دریافتی از واحدهای مختلف با استناد به کاهش کارایی، غیبت، خواب‌آلودگی، بروز حوادث شغلی؛ صحبت‌های کارکنان در جمع دوستانه و غیررسمی؛ شواهد به‌طور کامل عینی است مانند علائم بیماری و استفاده در محیط‌های مختلف از جمله سرویس‌های بهداشتی؛ گزارش سرپرستان؛ گزارش واحد حراست؛ وجود خود فر معناد و حالات او؛ وضعیت فیزیکی و پوششی کارکنان؛ کاهش بهره‌وری در قسمت‌های تولیدی؛ بحران‌های خانوادگی و ارتباط خانواده معنادان با محل کار؛ کشف مواد مخدر، گزارش کارهای خلاف قانون نظیر دزدی از محل کار و یا فروش مواد...؛ به عنوان پزشک با نشانه‌های اعتیاد در بین کارگران بارها برخورد کرده‌ام؛ نتیجه مثبت آزمایش اعتیاد (** در محیط کار (مرکز درمانی) من! رفتار ثانویه اعتیاد وجود دارد. خستگی از کار مرخصی‌های زیاد، درگیری با مراجعین رفتارهای پرخاشگرانه).

آیا فکر می‌کنید به مداخله نیازی است یا بهتر است ثبات فعلی محیط کار را حفظ کرد؟

بی‌پاسخ: 3 (** در خصوص رفتارهای معنادگونه بله، نیاز به مداخله هست. چون این رفتارها گاه ثبات کاری را دچار تزلزل می‌کند.) آری: 15

چه تدبیری برای ترغیب بالاترین مقام و مدیران به اجرای مداخله اتخاذ می‌نمایید یا نموده‌اید؟

آموزش مدیران در خصوص اینکه اعتیاد چیست، اثرات اعتیاد بر محیط کار و شیوع اعتیاد در محیط کار؛ تغییر دید مدیران به اینکه بیماری بودن اعتیاد و اهمیت برگرداندن سلامتی و شادابی به یک معناد؛ تشریح وضعیت موجود و تاثیر اعتیاد در کاهش بهره‌وری، با توجه به اینکه در آرمان و

استراتژی‌های شرکت از نیروی کار یا انسان‌ها به عنوان ثروت سازمانی یاد شده است پس جهت حفظ این ثروت باید تلاش نمود؛ همفکری و همدلی در راستای حفظ نیروها و بهبود و درمان آنان؛ روشن سازی پی‌آمدهای منفی اعتیاد کارکنان برای سازمان، چنانچه مدیرعامل حساسیتی نسبت به سودآوری شرکت دارد و سودآوری را مهمترین عامل برای شرکت می‌داند این عامل سود آوری و اعتیاد و رابطه آن‌ها برررسی و تبیین شود؛ اعلام ضرر و زیان‌هایی که ممکن است از اخراج یک شخص با تجربه معتاد متوجه محیط کار شود؛ ارایه مطالبی در مورد آلوده شدن محیط کار و صدماتی که وجود افراد معتاد می‌تواند به نیروی انسانی که با ارزش‌ترین سرمایه است وارد کند؛ از طریق آموزش روشن نمودن اهمیت موضوع و ایجاد انگیزه در مدیران؛ برگزاری جلساتی با مدیران ارشد سازمان به منظور ارایه تصویری از وضعیت موجود و آشنا ساختن ایشان با روش‌های پیشگیری و درمان اعتیاد؛ نشان دادن حفظ کرامت انسانی و نجات فرد = نجات جامعه

بی‌پاسخ: 3

و چه اقداماتی را برای عاری ساختن محیط کار خود از اعتیاد به مواد، پیشنهاد می‌دهید؟

وجود مددکاران در محیط‌های کارگری به تعداد کافی و با اختیارات لازم برای کمک به کارکنان معتاد؛ تدوین خط مشی و سیاست‌های سازمان برای مواجهه با موضوع، آموزش کارکنان برای آگاهی از خطرات؛ تشکیل واحد یا کمیته‌ای خاص و متخصص در زمینه پیشگیری و درمان همراه با همکاری با مراکز علمی؛ انجام برنامه‌های ورزشی، فراهم آوردن زمینه‌ای که پرسنل با خانواده خود بتواند بیشتر حضور داشته باشد. آگاهی دادن به کارکنان از پی‌آمدهای منفی اعتیاد، برگزاری تفریحات متناسب برای کارکنان، برنامه‌های مشاوره‌ای برای کارکنان جهت پیشگیری، برنامه کاهش استرس و آموزش سرپرستان و مدیران که استرس اضافی به کارکنان وارد نکنند. بال بردن سطح آگاهی افراد و استفاده از تجربیات گروه NA؛ انجام معاینات دوره‌ای برای تشخیص وجود اعتیاد به مواد؛ جلب اعتماد کارکنان معتاد که هدف از ترغیب آن به درمان چیزی جز برگرداندن سلامتی وی نیست و امید دادن به او که ادامه همکاری در صورت ترک مواد؛ در صورت لزوم برخی تنبیهات؛ پیشگیری از استخدام افراد معتاد؛ پیشنهاد می‌شود از مسئولین و مدیران رده بالا شروع شود.

بی‌پاسخ: 1

اگر پاسخ شما، آری نیست؛ چه اقداماتی را برای عاری ساختن دیگر محیط‌های کار از اعتیاد به مواد، پیشنهاد می‌دهید؟

برگزاری کلاس‌های آموزشی، تهیه و ارسال نشریه‌های آموزشی و کمک آموزشی، نمایش عواقب اعتیاد؛ آموزش و توجه بیشتر به مشکلات کارکنان و در صورت امکان برطرف نمودن آن مشکلات؛

برنامه‌های ورزشی؛ تشکیل کمیته پیشگیری، استفاده از تجربیات موفق در این زمینه؛ ایجاد محیطی با طراوت از طریق تشکیل تیم‌های ورزشی و فعالیت‌های همگانی؛ آموزش و روان‌کاوی محیط‌کاری، تب‌جلوگیری از اعتیاد و اکثر ناشی از ناتوانی تحلیل مسایل و مشکلات روزمره؛ (** نیاز سنجی، تحلیل وضعیت موجود محیط کار، تمرکز بر وجود رفتارهای ثانوی اعتیاد)

بی‌پاسخ: 27

*** از درج پاسخ‌های تکراری خودداری شده است.